

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Telephone : (33-1) 46. 02. 05. 40 - Tetex 633520F

Commission Paritaire N° 65481 - C;C;P; : 11 341 71 A Paris

Telifax : (33-1) 46.02.14.37

Numărul 208

22 iulie 1993

"AMESTECUL ACESTA DE ENTUZIASM ȘI FATALISM" ... interviu cu STELIAN TĂNASE

A.C. - Prima întrebare pe care o sugerează Stelian Tănase este: ce s-a întâmplat cu Partidul Alianței Civice?

S.T. - Partidul Alianței Civice a fost creat, ca și alte partide din Estul Europei, de segmentul politizat al unei mișcări civice. Ca și în mișcarea civică propriu-zisă, au intrat în PAC oameni de diverse orientări: de stînga, de dreapta, monarhiști, republicani, liberali, oameni cu o viziune economică dirijistă. Urma ca, prin dezbateri interne, partidul să-și clarifice linia principală de acțiune politică. Aceste dezbateri nu au putut să aibă loc - partidul s-a creat tîrziu, în vara lui 91 - pentru că am intrat imediat în succesive campanii electorale. Treptat însă, chiar în timpul acestora, diferențele de abordare au început să se facă simțite.

După alegerile din toamnă era momentul propice să facem un bilanț și să spunem nu numai ce nu suntem, dar și ce suntem, pentru că trebuia să facem și o ofertă politică electoratorului. În acest moment s-au declanșat și conflictele din partid, nu numai pe acest sol de doctrină, pentru că, pe lîngă oamenii care aveau opinii politice, existau și există destui oameni la vîrf care nu au o opinie politică formată, ei rămînînd la mentalitatea civică, intelectuală, general umanistă. Primul conflict a fost între cei care au afirmat opinii politice clare și cei care, în numele unității partidului, au refuzat să definească o ofertă politică, pentru că problema noastră era să o luăm într-o direcție. Din cauza aceasta PAC-ul s-a afirmat în perioadă post-electorală prin incapacitatea de a acționa politic. Dl. Manolescu a dus și duce în general o politică de tîrăgănare, de expectativă, de ocolire a problemelor. PAC devenise un partid cu două viteze, o viteză a implicării, a dinamismului politic căreia i s-a opus imobilismul politic.

Toate partidele debutează ca o grupare de intelectuali, se nasc într-un birou de avocați, într-o universitate, într-o redacție, într-un club de discuții. Și PAC-ul s-a înființat așa, dar asemenea partide sucombă dacă ele nu se deschid spre societate, cu o autodefinire precisă. PAC n-a reușit nici pînă astăzi să fie altceva decît un partid de intelectuali care se adresează intelectualilor, cu o anumită viziune, i-aș zice, sectară, în sensul unui intelectualism permanentizat și în politică. Acești factori au constituit cauza crizei profunde în care este PAC-ul astăzi, care a dus și la părăsirea lui de un mare număr de oameni. O parte a trecut la

partidul liberal...

A.C. - Cîți ?

S.T. - 30-40%, deputați și filiale. După Congresul, care s-a desfășurat în condiții incorecte, de personalizare excesivă a dezbaterilor - n-am participat decît ultima zi, n-am luat cuvîntul, deci nu mă fac responsabil în nici un fel de situație - mulți au părăsit, dezgustați, partidul, fie prin demisii, fie refuzînd să mai activeze, ceea ce e mai grav. În PAC a rămas în continuare o treime.

A.C. - Dar după congres, PAC-ul s-a declarat neoliberal!

S.T. - Aș face o butadă: liberalii au plecat și PAC-ul a rămas neo. În congres au fost trei moțiuni, una civic-liberală - pentru a ne păstra rădăcinile civice și pentru că liberalismul românesc are nevoie de programe sociale și politici globale, ca amenajarea teritoriului, protecția socială ș.a. -, alta creștin-democrată, elaborată de dl. Nicolae Constantinescu și o moțiune civic-democrată, care cu note ecologiste, social-democrate și civice...

A.C. - Dar aceste moțiuni nu echivalau cu a împinge PAC-ul spre formații politice deja existente?

S.T. - Există trei doctrine: liberală - cu tradiția cea mai veche, de la sfîrșitul secolului 17 -, social-democrată, din a doua jumătate a secolului al 19 și democrat-creștină, apărută în secolul nostru, care a abordat în general politici neoliberale: economie socială de piață, principiul subsidiarității, o îmbinare a liberalismul clasic cu politici dirijiste și de protecție socială. Dar nici una din moțiuni n-a fost discutată. Moțiunea liberală cîștigase în discuțiile la nivelul filialelor, dar cum echipa din jurul dlui Manolescu nu voia să ratifice victoria liberalismului în partid, atunci, printr-o negociere între cîțiva oameni, s-a ajuns la concluzia să ne numim partid neoliberal, civic și democrat. Acest eclecticism este deja moartea partidului. În acest moment se revendică de la neoliberalism, fără să facă o discuție aprofundată a ceea ce înseamnă el, PDAR, PUNR și despre economia socială de piață vorbesc multe partide ca PNȚCD, pe filiera creștin democrației germane. Conceptul acesta ar merita discutat pentru că îl revendică intelectualii din PAC, partide de sorginte comuniste și naționaliste.

A.C. - Nu e oare vorba de o fascinație a etichetelor ?

S.T. - Li s-a părut că neoliberalismul sună bine. Mulți îl văd ca pe un fel de liberalism

dirijist, un etatist reformator, mai deschis.

Pînă la urmă, viața politică românească se va afla pe cele trei linii: creștin-democrație și neoliberalism, doctrine de centru; liberalism, dreapta moderată în tradiția de la Locke, Montesquieu, Tocqueville și, la stînga, social-democrația. Acum, în politica românească este o confuzie. Cînd FDSN, social-democrat, vorbește de economia socială de piață face o greșală doctrinară de fond, cînd PAC nu vorbește de economia socială de piață, care e un concept fundamental al neoliberalismului, e iar o confuzie.

A.C. - Jocul cu etichetele continuă, de fapt, semantica goală a demagogiei comuniste.

S.T. - Bineînțeles. Marea problema este ca partidele politice nu propun soluții concrete la situația românească. Grupul civic-liberal, care a făcut fuziune cu PL-1993, a fost singura grupare care, la congresul PAC, a venit cu un program de peste 100 de pagini de guvernare și de ieșire a României din criză, elaborat de 20-25 de specialiști, printre care Ilie Șerbănescu, Varujan Vosganian, Costea Munteanu, Alexandru Atanasiu, Valeriu Stoica. N-a fost discutat. Nu spun că soluțiile noastre erau cele mai bune...

A.C. - E diferit de programul PL-1993 ?

S.T. - În cele mai multe puncte nu, sunt și puncte de diferență. Pînă la statul minimal trebuie trecut prin dezetațizarea proprietăți și revenirea României la un regim parlamentar clasic. Avem astăzi un regim semiprezidențial care nu cred că e bun pentru România.

A.C. - În ce măsură mai există, sau devenirile sunt atât de fulgurante în România încît rădăcinile se taie în viteză, legăturile PAC-ului cu Alianța Civică? Există o moștenire de o anumită greutate morală și principială, care a dat inițial coerență partidului și care nu poate dispărea decînd păgubindu-l de o anume substanță, indiferent de exacerbarea la modă a pragmatismului.

S.T. - Singurul umanism al politicii nu este declarativ, ci acela de a rezolva problemele oamenilor, de a face ca prin guvernarea la care aspiri, să faci o viață mai bună pentru oameni, să crezi libertate și prosperitate...

A.C. - Asta înseamnă articulare la realitate, care nu exclude, ba, dimpotrivă, angajamentul moral.

S.T. - Nu, umanismul politicii este numai de ordin practic, cel teoretic este menirea intelectualilor, a profesorilor. Politica are un singur umanism, ca în planul practicii să rezolve problemele oamenilor. Sigur că în discursuri politicienii abordează un limbaj

AGENDA

"...circulați, cetățeni ai României..." (Călin Nemeș)

1 iulie. Comisia politică a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei a decis admiterea României în forul european. Raportorul Fr. König declara: "începând cu votul pozitiv de încredere în viitorul României și în procesele de democratizare, autoritățile importante, președinția, guvernul, parlamentul trebuie să înceapă imediat îndeplinirea tuturor promisiunilor făcute" (s. n.). Pentru Teodor Meleșcanu, "această decizie reprezintă o recunoaștere internațională expresă a progreselor semnificative înregistrate de România pe calea democratizării..." (s.n.)

2 iulie. Traian Chelbeu, purtătorul de cuvânt a președinției a răspuns la apelul adresat de opoziție în legătură cu blocarea sesiunii extraordinare a parlamentului: președintele crede că se politizează o problemă de simplă procedură, iar "lansarea de acuzații de corupție" la adresa guvernului "descurajează investitorii străini". A răspuns și guvernul într-o Declarație, în care acuzele sunt socotite "defăimătoare", opoziția fiind acuzată de "o campanie furibundă, nefavorabilă și lipsită de bunăcredință". ■ Alexandru Popovici a declarat că 15 filiale PAC au trecut la PL, dar că "în nici un caz despărțirea nu se va face cu dușmănie... avem aceleași scopuri și ne vom regăsi cu toții în aceeași Convenție Democrată"

3 iulie, "Opoziția parlamentară respinge atacul absurd și calomnios... guvernul a încercat să-și descarce propria răspundere pe umerii opoziției" ■ La Casa Universitarilor din București, a avut loc ședința extraordinară a Consiliului Național PL 1993. Grupul civic-liberal, demisionat din PAC s-a integrat acestui partid, fiecare aderând individual. S-a spus ca 375 de persoane au demisionat din PAC și s-au înscris în partidul condus de Horia Rusu, fiind nominalizați 13 președinți de filiale. Cu excepția lui Stelian Tănase și Al. Popovici, 6 dintre foștii pacişti au primit posturi de conducere în Comitetul Director PL, printre care Dan Grigore, Petre Lițiu, Octavian Bot, Crin Antonescu. Cei 9 parlamentari demisionați din PAC vor avea statut de independenți, dar în realitate vor îngroșa rândurile grupurilor parlamentare PL. Dinu Patriciu a declarat că "momentul fuziunii nu este o rupere a relațiilor cu PAC, dorindu-se în continuare unirea cu tot partidul, până atunci păstrându-se culoarele comunicării deschise". Senatorii Emil Tocaci și Alexandru Paleologu n-au demisionat din PAC, ultimul declarând ca "e prea bătrîn pentru aviația politică".

5 iulie La conferința de presă a PNTCD, întrebare despre posibilitatea formării unui guvern național, Corneliu Coposu crede că "toți acreditații diplomați marchează pe tema asta, care a fost lansată de Cotroceni. În ce ne privește nu vom accepta niciodată să facem figurație într-un guvern de alianță". ■ Într-o conferință de presă la sediul Guvernului, V. Hrebenciuc, pus în cauză de raportul asupra corupției a comisiei parlamentare a explicat ca guvernul, prin comunicatul din 2 iulie, i-a absolvit de orice vinovăție pe toți membri săi. ■ Sindicatul Miniere din Valea Jiului au organizat la Petroșani colocviul "Criză și

conflicte", la care au fost invitați sociologi, politologi, jurnaliști, scriitori. Opinia generală a fost că actuala putere perpetuează compartimentarea pe categorii sociale practică de regimul comunist pentru a putea manipula diversele conflicte latente. A fost unanim criticată Televiziunea "care puncte în slujba puterii impactul pe care-l are asupra populației". ■ Autoritățile din Republica Moldova au anunțat interceptarea unui transport rusesc de rachete sol-sol, descoperite cu câteva zile în urmă într-un vagon de tren, la Ungheni. Însărcinatul cu afaceri al Rusiei la Chișinău a refuzat să facă declarații pe marginea acestei informații. Cum or fi parcurs toată Rusia și Basarabia, pînă la granița României, ditamai rachetele pitulate printre lăzi de alimente ? ■

Noua înfățișare în procesul de la Tiraspol a fost amînată datorită lipsei unuiii dintre avocați. Ilie Ilașcu a expediat procurorului R. Moldova un protest în care se arată că, în urma declarațiilor făcute la proces asupra activității șefului serviciului de securitate de la Tiraspol, au urmat "o serie de presiuni psihice și fizice criminale".

7 iulie. A fost dat publicității un comunicat al grupului civic-liberal, semnat de Al. Popovici, Dan Grigore și Stelian Tănase în care se anunța că "într-un număr de 24 de filiale s-a căzut de acord ca reprezentanții grupului civic-liberal pe plan local să-și asume funcția de președinte de filiale județeană sau de copreședinte". Dimpotrivă, N. Manolescu afirma că numărul demisiilor e nesemnificativ, fiind vorba doar de pînă în 50 de persoane, dar, se spunea într-un Comunicat PAC, membri grupului civic liberal "încearcă să adune în jurul lor cît mai mulți membri ai partidului nostru, căutînd să demonstreze că ar exista în partid o adeziune reală la ideea scindării (...). Vă rugăm să nu faceți greșeala de a confunda imobilismul cu firescul răgaz de chibzuință înainte de orice acțiune decisivă sau de a crede cumva că agitația politică pentru atingerea unui scop confuz poate fi luată drept pragmatism sau dinamism politic.... PAC nu a încetat să respinză în ochii opiniei publice primatul gîndirii care-și asociază principiile civice și morale." PL are "oameni inteligenți, dotați, se pare, cu posibilități financiare, dar care, cel puțin pînă acum, nu a reușit să formeze în interior o bază solidă, lipsindu-i probabil un element esențial în politică și anume virtutea de a inspira încredere. Ne pare rău pentru plecarea din partid a colegilor noștri. Deviza noastră, "nu putem reuși decît împreună" pe care ei au considerat-o, probabil, caducă, rămîne pentru noi mai actuală decît oricînd." ■ Despre strategia opoziției, N. Manolescu a precizat că "o înțelegere care ar include și FSN ar fi necesară și profitabilă. Ar trebui să fim seama că s-au produs unele mutații, că FSN de acum nu mai este FSN din 1990 și că nu putem decide pe o bază psihologică. În politică, alianțele se fac și se desfac inevitabil". Numai că "baza deciziei" nu e psihologică, ci morală. P. Roman n-a clarificat niciodată pînă la capăt implicarea lui ca prim-ministru în mineriada din iunie 1990. ■ Agenția INTAR-TASS, informînd despre vizita la Odesa și Nicolaev a delegației R. Moldova, conduse de Petre Lucinschi,

președintele parlamentului, relatează că, examinînd problema diasporei ucrainene în Moldova și a celei moldovenești în Ucraina, părțile, dar cu precădere cea moldovenească, au subliniat intangibilitatea granițelor existente, inexistența oricăror pretenții teritoriale din partea Moldovei, care-și exprimă interesul pentru serviciile porturilor ucrainiene de la Marea Neagră, în special al Odesei, țînînd seama că principalele centre industriale ale Moldovei se află în stînga Nistrului.

8 iulie. Se sinucide Călin Nemeș, eroul din 21 decembrie 1989 al Clujului, care scria "Circulați, cetățeni ai României, continuați-vă goana disperată pentru supraviețuire...după acest ultim eveniment al vieții noastre, care este moartea, îi vom reîntîlni pe ei, pe magnificii copii și adolescenți din Decembrie 1989. Și poate ne vor întreba ce am făcut după moartea lor. Știu că eu am ce să le răspund. Dar dumneata, trecătorule ?" ■ La Bruxelles, un grup de 20 de români, ajunși în majoritatea lor clandestin în Belgia, de meserie electricieni, tîmplari și șoferi, s-au instalat într-o zonă centrală a Capitalei belgiene, dormind sub cerul liber. Ei critică puterea din România, persistența securității, intoleranța față de catolici și opoziția.(AFP)

9 iulie. În cadrul unei conferințe de presă CDR a fost prezentată declarația-program pentru ieșirea din criză, aprobată în unanimitate de Comitetul executiv, sinteză a programelor membrilor CDR, în 9 puncte: 1. Stoparea creșterii prețurilor; 2. Redresarea economică și crearea de locuri de muncă; 3. Reforma în domeniul proprietății private; 4. Orientarea acțiunilor de protecție socială către categoriile defavorizate de recesiunea economică; 5. Reforma agrară; 6. Combaterea delincvenței și corupției, asigurarea ordinii de drept și a ordinii publice; 7. Descentralizarea administrativă și creșterea autonomiei comunităților locale; 8. Redefinirea rolului statului în domeniile strategice (sănătate, învățămînt, cultură, mediu și apărare națională); 9. Integrarea României în structurile lumii democratice. ■ CDR e gata să preia guvernarea cu condiția de a se participa la ea ca un tot unitar, nefiind acceptată participarea doar a unor grupuri sau partide din CDR; alianța cu PD(FSN) va fi menținută în măsura în care acesta va fi de acord cu programul CDR, aceeași condiție fiind necesară și unui aranjament de guvernare cu FDSN; CDR nu va prezenta o listă de guvern, ci va întări departamentele structurate pe domenii de guvernare. ■ Horia Rusu, președintele executiv PL, a calificat cu satisfacție programul CDR "prin excelență liberală". ■ Referitor la sugestia ambasadorului SUA de a forma un guvern de unitate națională, C. Coposu apreciază că e vorba de o opinie personală a reprezentantului american. ■ PRM condamnă "lupta oarbă pentru putere declanșată de opoziție", pretenția ei de participare la guvernare fiind "nerealista" și cere guvernului de "a stăvili ascensiunea aventurierilor politici". PRM cheamă totodată

general uman, moralist.

A.C. - *Nu ma refer la dublarea demagogică a acțiunii politice*

S.T. - Nu neapărat demagogică, un politician poate fi realmente bine intenționat și să pledeze pentru soluții umaniste, dar dacă eșuează nu este un umanist. Adenauer este umanist pentru că a rezolvat problema Germaniei.

A.C. - *Deci, Tătărescu a greșit nu principal, ci pentru că n-a reușit...*

S.T. - Pentru că a eșuat.

A.C. - *E bine să lămurești lucrurile. Mai ales pentru electoratul care a perceput în capitalul politic al PAC-ului solidaritatea, transfigurarea morală a Pieței Universității ca inedite forme de eficiență politică și care constată acum că personalitățile intelectuale sunt generatoare de schismă.*

S.T. - Există un mare pericol în politică, acela al snobismului. Dacă în planul culturii un snob poate fi cel care promovează valori încă neacceptate, în politică este catastrofal.

A.C. - *Snobul e un conformist minoritar, nu un vizionar...*

S.T. - Trebuie părăsit spiritul sectar. Eu sunt pentru elite, deci nu sunt împotriva spiritului elitist nici măcar în politică. Am avut o elita politică: Brătianu, Carp, Rosetti, Kogălniceanu. Dar nu trebuie confundată elita politică cu cea intelectuală. Una din problemele PAC-ului este că oameni de mare anvergură intelectuală au crezut că pot fi și politicieni buni. În parlament nu contează câte doctorate ai, contează câți deputați...

A.C. - *Contează și promptitudinea politică, și articularea la realitate și elocința.*

S.T. - Și prestația, dar ea nu e dată de numărul operelor sau doctoratelor, ci de valoarea argumentelor, a cunoașterii problemei respective și a capacității de a cîștiga. Pentru că dacă eu propun un amendament și el cade, înseamnă că sunt un prost politician.

A.C. - *Drama disidenței noastre e poate complicată de păcatul pasivității, botezate ulterior rezistență...*

S.T. - Ferenc Feher, "în *Literatura la putere*" ("Sfera politicii"), și Tamas Gaspar Miklos "Moștenirea contestației" arată acest eșec al disidenței, al intelectualilor contestatari în țările fostului bloc sovietic atunci când au trebuit să treacă de la negația și contestația comunismului la construirea structurilor post-comuniste. Eu ajunge să faci o critică intelectuală și morala sistemului, trebuie să construiești un nou sistem.

A.C. - *Și ce se întâmplă cu idoli ai anilor de represie...*

S.T. - Se întorc la catedre, în redacții, la mașina de scris pentru că sunt incapabili să construiască o nouă lume. Intelectualul trebuie să rămână o conștiință critică, să critice tot ce se întâmplă, nu e obligatoriu să și guverneze.

A.C. - *Cu alte cuvinte, calitatea esențială a intelectualului, aceea de a fi o conștiință critică a societății, a fost luată, în condiții de anormalitate istorică, drept o vocație politică?*

S.T. - În polemica Havel-Kundera, Ferenc Feyer ia apărarea lui Kundera, și eu îl aprob. Dacă tîrîm clasa intelectuală în politică și-i reproșăm când n-o face, vom greși. Șansa oamenilor politici este ca intelectualii să rămână un punct de reper, să judece lucid

evoluțiile politice din România.

A.C. - *În timpul Pieței Universității și puterea îi trimitea pe intelectuali la masa de lucru...*

S.T. - Acolo erau rațiuni oportuniste prin care se voia înlăturarea oamenilor care gîndesc, oamenilor informați, a elitei intelectuale de fenomenul politic, dar ceea ce spunem aici e alceva. Elita intelectuală să rămână o conștiință critică virulentă, radicală, să nu judece cu două măsuri, cu una majoritatea și cu alta cu opoziția. Greșelile opoziției trebuie tot atât de aspru judecate și analizate cum se face cu puterea. Pentru că greșelile opoziției fac ca țara să se afle în situația asta.

A.C. - *Dar dumneata ce ești: intelectual sau politician?*

S.T. - Pe de-o parte scriu cărți, pe de alta sunt implicat în politică. Deocamdată, în fuziunea cu PL a grupului civic-liberal, n-am luat nici o funcție, pentru a-mi lua anumite distanțe. Clasa politică în România este conștiința de sine, capacitatea de a judeca situația României obiectiv și de a vedea rolul ei dincolo de partide, dincolo de apartenențele ideologice, ca o entitate în sine. Cînd am scos "Sfera politicii", care-și propune reflectarea fenomenului politic românesc am făcut un fel de compromis cu mine, în sensul de a mă plasa în lumea politicii dar ca o conștiință a politicii.

Puțini știu că politica este un dat al culturii. Cine neagă politica, neagă cultura. În momentul cînd oamenii au gestionat împreună treburile cetății, au laicizat piața publică, politicul a devenit un element al culturii. Viața în comun, faptul de a ne tolera unii pe alții, înseamnă că suntem în plină cultură. O catedrală, o simfonie este pe undeva expresia unei mentalități și a unei acțiuni publice comune. Cultura și politica reprezintă acel loc în care se întîlnesc toate interesele. Dacă mentalitatea clasei politice este una anticulturală, ea este de fapt barbară, ceea ce s-a întîmplat cu comunismul și fascismul. Ceea ce a impus Europa ca element civilizator a fost integrarea politicului în cultură. Asta a însemnat Montesquieu, iluminismul, Tocqueville. Ce este politicul dacă nu este un element al culturii?

A.C. - *Este un element al civilizației, ca și politețea. Cultura presupune o transcendență, că tot ai vorbit de catedrale, un absolut. Or, politica, așa cum a-i definit-o, este în funcție de succes și de eșec.*

S.T. - Ca și justiția, politica are regulile unui joc colectiv. Clasa politică românească trebuie să aibă o conștiință de sine și o conștiință a răspunderii ei. România e o țară grea care ar avea nevoie de o clasă politică foarte instruită și foarte competentă, ceea ce nu are.

A.C. - *Devotată binelui public.*

S.T. - Asta există.

A.C. - *Crezi? nu ai impresia că, deocamdată, politica la noi, cînd nu e strictă gesticulație de salvare personală, e o imensă cheltuială de vanitate?*

S.T. - Dar în Franța nu e vanitate?

A.C. - *Sigur, numai că ea este diminuată, cel puțin ca spectacol public, de o anume civilitate, de sportivitatea cu care sunt acceptate regulile jocului democratic și chiar de sancțiunea opiniei publice. Pe cînd la noi, după atîta suferință, necenzuratele vanități și cinisme, sunt un spectacol grotesc, un bilci al*

deșertăciunilor, pe care excepția Corneliu Coposu nu face decît s-o sublinieze...

S.T. - Ceea ce lipsește clasei politice românești este instrucția, cultura politică, capacitatea de a vedea, dincolo de interesul de partid, interesul național, capacitatea de a se plasa pe niște curente de gîndire care vin din trecut și care sa se integreze concepțiilor lumii moderne. Mulți oameni politici reduc politica la ei înșiși. Acest lucru e catastrofal într-o țară grea ca a noastră. Confuzia dintre partide - 5 social-democrate, trei liberale, vreo trei creștin-democrate, cîteva neolibérale - nu face bine, pentru ca electoratului trebuie să-i spui foarte clar ce vrei, care sunt soluțiile pe care le oferi tu pentru societatea românească și el să opteze. În momentul în care nici clasa politică nu reușește să-și limpezească oferta, nu poți cere nimic de la electorat.

A.C. - *O ultimă întrebare. Cum situezi în contextul internațional această țară grea, care este România?*

S.T. - Foarte fragil. România este izolată, ea nu reușește, la aproape patru ani de la căderea regimului comunist, să se integreze comunității internaționale, datorită evoluției foarte încete a scenei politice din România, care n-a reușit să fie o țară sigură nici pînă astăzi. Cred că în momentul acesta e absolută nevoie de încheierea reformei politice. Lumea crede ca reforma politica s-a încheiat, avem o constituție, alegeri care s-au desfășurat, să zicem, în condiții pluraliste ...

A.C. - *Iar ne jucăm de-a etichetele...*

S.T. - Asta și vreau să spun, dar reforma politică nu s-a încheiat. Nu există o lege a partidelor, nu există democrație puternică fără partide puternice. În același timp, cred că modul de vot proporțional este defavorabil României, că trebuie un vot majoritar care sa creeze, trei-patru partide puternice, care sa poată guverna România. Toate aceste lucruri, incapacitatea noastră de a depăși confuziile și marasmul, amestecul acesta de entuziasm și de fatalism care a succedat căderii regimului comunist, incapacitatea de a ieși din faza post-comunistă și de a deveni o țară normală face ca România să fie privită cu neîncredere și aceasta izolare este de foarte rău augur dacă observăm că România este între două teatre de război: Iugoslavia și fostul imperiu sovietic - Rusia, Ucraina, Republicile Baltice și Balcanii, cea mai sensibilă zonă a Europei. Or, România ar fi putut, în aceste condiții, dacă ar fi avut un proces accelerat de reforme de tip instituțional și economic să devină o zonă stabilă, sigură, în care Occidentul ar fi fost foarte interesat să fie prezent.

A.C. - *Ai impresia că trec linii subterane, între zonele de conflict, pe teritoriul României?*

S.T. - România tinde astăzi să devină, în absența unei politici energice, ceea ce a fost în secolul al 18, o zonă de intersecție a teatrelor de operații și a intereselor. Conflictul actual dintre Ucraina și Rusia poate antrena problema teritoriului românesc dintre Prut și Nistru, a Herței și Basarabiei de sud și a Republicii Moldova, și ar putea face ca tandemului Milosevici-Kravsciuc să-i treacă prin cap să-și dea mîna peste România, lucru care sper să nu se întîmple...

NU NE-AM RĂSCULAT DIN 1907!

Cei 8 milioane de proprietari de pământ, acționari, crescători de vite, apicultori au un Sindicat Național al Țărănimii Române, PROPACT, care s-a constituit în 9 mai, în comuna Câteasca. Loc aproape simbolic pentru acest sindicat născut "din prea multă durere și umilință", fiindcă primarul FDSN al comunei și-a asmuțit bătașii împotriva unei bătrâne care și-a înșămîntat pământul, atribuit alcuiva de tartorul local.

La numai două luni de la înființare, sindicatul număra 60.000 de membri cotizanți din întreaga țară, "și continuă să vină cu mîile să se înscrie", declara liderul PROPACT, prof. Dan Drăghici, la prima conferință de presă a PROPACT, din 23 iunie.

În 11 iulie a avut loc în Piața Aviatorilor primul miting al țăranilor, la care au participat reprezentanți a peste 20 de județe, printre care Maramureș, Botoșani, Prahova, Timiș, Olt, Dîmbovița, Sibiu, Vrancea, Alba, Dolj, Teleorman, Buzău, și chiar Rîmnicu-Sărat, județ care nu există încă decît într-un proiect de lege. Pe pancarte se putea citi: *Parlamentari, amendați Legea 18. PROPACT s-a născut din prea multă durere. În județul Vrancea mafia agricolă e pe locul I. Nu ne-am răsculat din 1907!*

Scopul adunării a fost, în primul rînd, explicarea necazurilor provocate de Legea nedemocratică a Fondului funciar, care se pretează tuturor escrocheriilor nomenclaturii satelor. S-a cerut restituirea integrală a proprietăților după acte, pe vechile amplasamente, prin privatizarea IAS-urilor, "unde se concentrează cel mai bun pământ al țării, luat proprietarilor de drept", statul trebuind să rămînă doar proprietarul unor suprafețe minime. Fluturarea pericolului moșierilor e irealistă. Dimpotrivă apare pericolul unor concentrări de proprietăți funciare în mîna noilor îmbogățiți, mulți din fosta nomenclatură, prin cumpărarea pământului de la IAS-urile falimentare, împotriva interesului acționarilor actuali. Juriștii sindicatului PROPACT au formulat deja cîteva modificări de esență ale Legii

În urmă cu cîteva săptămîni, o delegație de 40-50 de țărani din Dolheștii Mici a fost întîmpinată în gara din Botoșani de poliști, care, bruscîndu-i, i-a dus la prefectură sub escortă, în ocară bravelor gospodine (un gen care a avut momentul său de glorie în zilele mineriadei din iunie '90): "așa vă trebuie dacă vreți pământ!" După discuția cu prefectul Mihai Baltă, pentru care, de altfel, descinseseră în Botoșani, fără sa-și imagineze că vor fi tratați ca pungași, poliștii, care nu i-au slăbit o clipă, i-au purtat între puști înapoi la gară. Litigiul? 600 de hectare de pământ transferate în anii colectivizării altor comune și pentru care prefectul a promis o comisie. Fiindcă înființarea unei comisii, s-a văzut pe plan național, este cea mai bună soluție ca sa îngropi o problemă.

funciare, care au fost citite la miting, unde s-a cerut și elaborarea de urgență a legii cadastrului, a creditului agricol, și a arendeii, în așa fel încît cele 4 legi să acționeze unitar și concomitent, singura condiție de a corecta abuzurile, a diminua numărul enorm de procese civile, pentru care oamenii sunt nevoiți să cheltuiască zeci de mii de lei pe la judecătoria și pe drumuri. În acest sens, PROPACT proiectează crearea de comisii juridice la nivel național, județean și chiar orășenesc pentru inventarierea și corectarea abuzurilor suferite de membrii sindicatului.

Dar au fost trecute în revistă și alte fenomene negative din agricultură care au făcut ca, din țară exportatoare, România să devină țară importatoare de produse agricole. "Rezervele deținute de țărani sunt foarte mari, spunea într-un interviu ("Azi", 5/7/93), Dan Drăghici. *Acum trei săptămîni, în comuna Câteasca, în trei ore, 2 autotrenuri au fost umplute cu grîu și porumb. Există oameni care dețin 7000-8000 kg. de grîu. Afirmațiile cum că n-ar exista produse agricole la țărani sunt mincinoase, deoarece se vrea acoperirea clanului din Ministerul Agriculturii care a contractat pentru foarte mulți dolari cantități de produse agricole iar comisioanele, tot în dolari, au intrat în buzunarele dumnealor.*" S-a cerut deci oprirea importului de cereale, acordarea de credite cu dobîndă redusă și negocierea prețurilor produselor agricole.

Un alt flagel al agriculturii este corupția, pentru eradicarea căreia liderii țăranilor au făcut apel la toate forțele sociale, inclusiv la culte. S-a cerut partidelor democratice sa sprijine programul sindicatului, "ceea ce nu înseamnă că vom fi datori vreodată cuiva pentru a sprijini în mod special o formațiune politică sau alta. Suntem și vom fi absolut neutri din punct de vedere politic." De altfel, Președintele PROPACT-ului a cerut adunării care striga lozinci antiprezidențiale și monarhiste să nu deturmeze sensul adunării.

Alte proiecte? o Bancă Națională PROPACT, cu filiale județene și chiar comunale, afilierea sindicatului la organizații de acest tip din Europa și, în toamnă, un congres al țăranimii române.

La PROPACT și-a anunțat afilierea și Federația Sindicatelor Saturn a proprietarilor

În martie 1993, Adevărul publica un comentariu succint la o anchetă sociologică efectuată pe un eșantion reprezentativ de 500 de sate: Legea fondului funciar n-a stopat migrarea către oraș, dimpotrivă, procesul s-a accelerat într-o proporție sporită față de 1989, încît, pentru prima oară în istoria țării, procentul mortalității depășește la sate pe cel al natalității. Una din cauzele pentru care țăranii își părăsesc și astăzi gospodăriile este persistența relației mafioate la nivelul administrației locale.

agricoli, condus de ing. I. Rădulescu, care și-a propus să apere interesele micului proprietar de pământ dar care a întîmpinat, în ultimii trei ani, numai obstacole: reprezentanții sindicatului au făcut în zadar anticameră la cele trei guverne și la prefectii din Dîmbovița, Prahova, Ialomița.

În comuna Pojorîta s-a organizat, în martie 1992, un sindicat, "Obșteea satului", condus de țăranul Traian Raia, membru de la înființare al Alianței Civice. El a mărturisit că țăranii bucovineni, care au înființat și o societate comercială și proiectează o bancă privată de dezvoltare rurală și o fabrică de brînzeturi, au întîmpinat, la înființare, o nejustificată rezistență din partea autorităților locale. "Obșteea satului" a cerut afilierea la Confederația "Frăția".

□ Asociația Foștilor Deținuți Politici din România (str. Mîntuleasa, 10, sector 3 70387 București) publică, în afară de periodicul "REZISTENȚA", caietele intitulate "DIN DOCUMENTELE REZISTENȚEI", îngrijite de un colectiv coordonat de Eugen Șahan. În nr. 8 al caietelor continuă mărturiile eroilor neștiuți din închisorilor comuniste. Dacă truda reconstituirii memoriei subterane a gulagului românesc este considerată de foștii deținuți politici ca o datorie față de cei ce exterminați dar și față de generațiile viitoare, mijloacele Asociației lor sunt din cele mai modeste, mai ales în condițiile ofensivei restaurației comuniste.

Cei care doresc să contribuie la publicarea acestor mărturii pot trimite ajutoare în valută, cu mențiunea "Ajutor" în contul 47.21.585.300.4 prin Banca Română de Comerț Exterior, str. Eugen Carada, nr. 1 sector 3 București România.

□ La Congresul Mondial al Arhitecților, care a avut loc la Chicago, au participat 13 arhitecți români, dintre care 4 studenți. Uniunea Arhitecților din România a prezentat o expoziție despre restructurarea urbană a Bucureștiului în zona "centrului civic". Alexandru Beldiman, președintele UAR a lansat un concurs cu participare internațională în scopul revitalizării Capitalei. Președintele UAR a fost ales în Consiliul Uniunii Internaționale a Arhitecților.

□ În 12 iulie, ambasadorul Franței la București, Regnaud Vignal, a înmînat lui Nicolae Manolescu, profesor universitar, critic și istoric literar, directorul "României literare" și președinte al Partidului Alianței Civice, în cadrul unei ceremonii care a avut loc la Ambasada Franței, medalia de *Cavaler al Ordinului Artelor și Literelor*.

**ABONAȚI-VĂ LA
LUPTA**

"forțele muncitorești și țărănești să se alieze sub *flamura partidei naționale*", și propune "formarea unui Comandament de stringerea recoltei". Pe când unul de *facerea recoltei*. ■ O delegație a Ministerului de Interne al Federației Ruse a semnat la Chișinău un tratat de colaborare. Șeful delegației, Viktor Erin, referitor la procesul de la Tiraspol, "care este o *afacere interioară a R. Moldova*", nu a pus la îndoială legalitatea completului de judecată, motivând că "în Rusia, asemenea procese au loc în cadrul judecătorilor regionale care dispun de anumite *împuterniciri*". ■ A început Conferința Națională FDSN. S-a cântat Hora Unirii, a fost citit mesajul președintelui Iliescu, N. Văcăroiu a prezentat un raport în care a spus, printre altele, că "nu s-a găsit nici un act *dovedit* prin care să se arate că vreun membru al guvernului ar fi acționat în folos propriu. Toate aceste acuzații fac parte dintr-un scenariu..." și a propus, ceea ce s-a votat cu o abținere, o sesiune extraordinară a Parlamentului în 30 august. Atunci de ce n-a fost acceptată propunerea opoziției? probabil pentru că n-ar fi fost timp pentru "găsirea" documentelor care să probeze inocența guvernanților incriminați. Adrian Năstase, în raportul său, a considerat că "subminarea autorității statului... încurajează comportamentul mafiot". Cu alte cuvinte, dezetimizarea propusă de opoziție transformă țara într-o caracatiță... Iuliu Ioan Furo a asigurat adunarea de sprijinul PRM, iar Adrian Păunescu, din partea PSM, i-a salutat pe "iubiții frați social-democrați", încheindu-și discursul cu o poezie din perioada Cenuclului Flacăra. Cu acest prilej, pentru prima oară, FDSN-ul și-a definit clar și ferm alianțele: PUNR, PRM și PSM. ■ La Lupeni, trei schimburi refuză să intre în mină. Cer triplarea salariilor, locuințe, conductă de gaz metan în Valea Jiului.

10 iulie. Curtea interioară a exploatării miniere e plină de ortaci nemulțumiți, mulți chiar de liderul Miron Cosma, dar se tem de el. Unul mărturisește: "dacă fac ceva mă bate de *mă-ndoaie, fiecare director, ca și Cosma, are gardă personală*". Cu o oră înainte de sosirea reprezentanților guvernului, în frunte cu Mișu Negrișoiu, apare și Cosma, însoțit de 8 "mineri" cu salopete impecabile. Îi mobilizează pentru dialog, nu pentru grevă și mineri aplaudă. De la etaj, supervizează scena col. Agârbiceanu, șeful SRI pe județ ("Tinerama").

11 iulie. Se încheie Conferința Națională FDSN. A fost ales ca președinte al comisiei de etică, litigii și control financiar, fostul milițian Vasile Moiş, nevoit să abandoneze, în noiembrie 1992, funcția de ministru pentru relația cu Parlamentul, datorită acuzațiilor de corupție și imoralitate. Declarația politică, prezentată la sfârșitul lucrărilor de Adrian Năstase, mandatează Consiliul Național să elaboreze o ofertă concretă de colaborare, pentru realizarea "unui *pact politic și social larg capabil să ofere o efectivă conciliere națională*", invitație la guvern de unitate națională. Președinte de onoare al partidului - care și-a schimbat numele în *Partidul Democrației Sociale din România* - ca "adaptare la condițiile momentului" -, a fost ales Oliviu Gherman iar președinte executiv,

Adrian Năstase. Conferința imobilismului entuziast s-a încheiat tot cu Hora Unirii, cântată și chiar dansată, ca la defuncțiile congrese PCR... ■ Despre sensul noii denumiri a FSN-ului, care cuprinde sintagma "democrația socială", Horia Rusu (PL) a spus că "reprezintă o *variantă românească a unei perestroici întăziate*".

12 iulie. Ministrul de externe, Teodor Meleșcanu a declarat că "încheierea Tratatului cu privire la bazele relațiilor dintre Ungaria și România, care să includă și formula cu privire la frontiere, ar accelera dezvoltarea colaborării. În România are un impact negativ faptul că Budapesta, în timpul dezbaterilor privind tratatul ungaro-ucrainean, a repetat că formula folosită în Acordul cu Ucraina nu este aplicabilă României".

13 iulie. Serviciul de presă al Parchetului general de pe lângă Curtea Supremă de Justiție informează că există nereguli de forma și fond, abateri de la legile privind regimul investițiilor străine în contractul de asociere între PETRONIM SA Constanța și FORUL MARITIME din Pireu, Grecia, afacere

dezvăluită de presă și care echivalează cu vinderea flotei românești. Se mai specifică faptul că, "potrivit legii, cererile de investiții străine, care pot afecta interesele majore ale economiei naționale, cum este cea în cauză, trebuie avizate de guvern, ceea ce nu s-a întâmplat".

15 iulie. PD (FSN) lansează un apel. "Considerăm că întreaga populație a țării, sesizând momentul de gravă criză în care ne găsim și în care ne adâncește acest guvern, trebuie să se manifeste civic în cadrul pe care legile democrației îl creează, pentru a solicita înlocuirea grabnică a acestui guvern cu unul bazat pe *coaliția actualelor partide de opoziție*", declară Adrian Severin. ■ Periodicul "Plai românesc" (Cernăuți) publică memoriul adresat lui Adrian Năstase și în care se cere simplificarea, prin înțelegere cu autoritățile ucrainiene, a trecerii frontierei la Ismail, Tulcea, Reni-Galați, urgentarea deschiderii consulatului român la Odesa, asigurarea recepționării emisiunilor de televiziune din București, sprijin pentru construirea la Ismail a unui Centru de cultură românească.

INTEGRAREA MENTALITĂȚILOR

La Budapesta a avut loc un colocviu organizat de Ministerul de externe ungar și Misiunea interministerială franceză pentru Europa centrală și orientală. Subiectul: ajutorul internațional acordat acestor țări.

Dacă CEE nu e un club închis, el are însă reguli riguroase pentru cei care doresc să se afilieze. Orice candidat trebuie să prezinte un certificat de sănătate economică. Condiție indispensabilă, în primul rând pentru viitorul noului membru, căci altfel riscă să fie sufocat de vârtejul concurenței mondiale, ca un amator de atletism, rățâcit într-o echipă olimpică de maraton.

Concluzia colocviului a fost că adeziunea la CEE ridică o condiție de nivel economic, constatare împărtășită de numeroși experți internaționali, care remarcă amploarea recesiunii care lovește fostele țări satelite ale URSS-ului. În 1992, produsul național brut (PNB) pe cap de locuitor era inferior anului 1990 în majoritatea acestor țări. Bronislav Geremek admitea că nici un candidat din zona nu poate să integreze Europa fără o creștere de 6-7% pe an.

Altă constatare a fost că ajutorul internațional nu poate singur aduce aceste țări la nivelul concurenței mondiale. Efortul Germaniei apăsene pentru fosta Germanie de Est - care atinge 1000 DM lunar pe cap de locuitor, timp de 12 ani - i-a destabilizat economia și el este de neimaginat la scara Europei centrale și orientale. Ideea care s-a impus la colocviu a fost aceea a unei etape tranzitorii care ar putea să ia forma unei cooperări regionale, de altfel susținută recent și de Maurice Allias, premiul Nobel de economie. În acest sens, a fost salută existența Pactului de la Visegrad, semnat în februarie 1991 între Polonia, Ungaria, Ceho-Slovacia și Slovenia, un tren pierdut pentru România din motive pe care le pot explica mai bine dnii Iliescu și Roman.

Primul obiectiv este sinergia ajutorului internațional. Pentru că, așa cum a explicat

Raymond Barre, "Comunității Europene îi trebuie un interlocutor care, într-un număr de domenii determinate, să poată organiza o acțiune unită". Mai mult: "De ce să nu se creeze o organizație de cooperare economică a Europei Centrale și orientale?" a întrebat el. Așa cum a funcționat pe vremuri oficiul care a administrat ajutoarele Planului Marshall. În afara avantajelor legate de o zonă privilegiată a schimburilor între piețe de proximitate, cooperarea regională ar fi o școală, un prilej pentru fostele țări comuniste de a deprinde disciplina de cooperare, probă că ele sunt gata să accepte nu numai avantajele CEE, dar și regulile democrației și ale drepturilor omului. Cu alte cuvinte, pentru a face parte din echipa internațională de maraton, începeți prin a organiza o echipă de cartier.

Un punct de vedere dificil pentru unele țări care-și amintesc de CAER, uitând că ideea a fost returnată de dictatura Moscovei și dogma comunistă. A apărut și o notă falsă, ca pentru a sublinia că, în zonă, există și obstacole politice. Reprezentantul român, secretarul de stat Mircea Cosea a spus: "Nici o perspectivă regională nu este de prevăzut atita timp cât nu va fi semnat un *tratat de prietenie cu Ungaria*". Remarcă reluată de ziarul "Le Figaro". Dar cine împiedică, cine tergiversează de trei ani un asemenea tratat?

Este drept că întâlnirea la vîrf de la Copenhaga nu a oferit prea multe speranțe de deschidere a CEE pentru țările din Est. Dar rezerva occidentalilor subliniază faptul că noii candidați nu sunt încă pregătiți. Românii care visează a intra în CEE trebuie să-și regăsească disciplina și conștiinciozitatea muncii pentru a produce în condiții de rigoare, de seriozitate, și a ieși din spirala apatică a anilor de comunism. Modificări de mentalitate și comportament dificil de realizat într-un context politic intern lipsit de credibilitate. Așa că, pentru a intra în CEE, trebuie mai întâi să facem ordine în propria noastră casă. Vin apoi și tratatele de prietenie cu vecinii, și reabilitarea noastră europeană.

Șerban DEMETRIU

Presa democratică din Rusia publică zilnic noi revelații despre mecanismele de opresiune ale statului "celor ce muncesc". Până de curînd, lagărele de la Buchenwald și Sachsenhausen erau pentru fiecare dintre noi simboluri ale sistemului nazist. Dovezi de netăgăduit (documente de arhivă, mărturiile ale supraviețuitorilor) vin să zdruncine această convingere: aceste 2 lagăre ale morții au continuat să "activeze" ca atare pînă în 1950!

GULAG-ul TRANSFERAT ÎN GERMANIA DE EST

Încă din 1945 NKVD-ul a început utilizeze fostele lagăre de exterminare naziste: în total 9 lagăre și 2 închisori, subordonate secției "lagăre speciale" creată pe teritoriul Germaniei în 15 aprilie 1945 de NKVD și, pînă în 1948, cînd a fost subordonată GULAG-ului (Direcția de Stat pentru Lagăre Speciale), a fost condusă de generalul Ivan Serov, adjunct al ministrului de interne, participant direct la toate represiunile importante, de unde și sinistra lui celebritate; celelalte cadre erau furnizate de secțiile speciale ale Frontului 1 Bielorus.

În "lagărele speciale" trebuia internat "contingentul special", adică civilii care sprijiniseră activ regimul nazist, spionii, teroriștii, informatorii Gestapo-ului, dar marea majoritate a acestora lipseau cu desăvîrșire, fie că fugiseră în Vest, fie că erau deja deportați în URSS. Principalii "clienți" ai lagărelor erau, așadar, plevușca regimului hitlerist și mai ales prizonierii eliberați de Aliați, acuzați de "spionaj". După declanșarea războiului rece, numărul arestațiilor e tot mai numeros: "dușmani de clasă" (intelectuali, patroni, etc.) dar și membri ai rezistenței antifasciste, mulți deținuți deja în "primul Buchenwald".

Treptat, valul arestărilor se extinde la social-democrații nemulțumiți de unificarea partidului lor cu comuniștii, la membrii altor partide de opoziție, la comuniștii în conflict cu noul regim. Cel mai celebru dintre ei, Ewald Pieck, fratele viitorului președinte Wilhelm Pieck, internat la Fünfeichen. Mulți deținuți erau adolescenți, bănuți de a fi aparținut organizației de tineret din ultimele luni ale războiului, care, dacă n-a avut dimensiunea pe care i-o atribuia NKVD-ul, mitul ei era bine întreținut astfel încît clase întregi de liceu au fost arestate, în urma unor simple denunțuri. "Organele" acționau cu atîta cruzime că mii de adolescenți, între 12 și 18 ani, au pierit de foame și mizerie în lagărele speciale. Mulți străini, persoane strămutate, foști deportați, care au luat drumul URSS-ului, au trecut în tranzit prin aceste lagăre.

Arestările erau operate la început de detașamentele speciale ale armatei, apoi au fost preluate de grupurile operative ale NKVD-ului. Multe dintre ele aveau loc în birourile magistraților, unde victimele erau convocate pentru "înregistrare". Nu exista nici o cercetare judecătorească pentru cei trimiși în lagăre cu Ordinul nr. 00315, cărora nu li se comunica acuzarea, deci nu era nevoie de aprobarea procurorului și de materiale probatoare. Interogatoriile se puteau petrece oriunde: în garaje, subsoluri, grajduri, depozite iar metodele erau cele obișnuite: bătaia, amenințarea cu moartea, interogatorii neîntrerupte.

Dna A.V., fostă traducătoare a unei grupe operative NKVD la Magdeburg, își amintește: "Important era planul. De îndeplinirea lui depindeau și gradele și funcțiile... Anchetatorul întreba: "Ești nazist?" Neamțul clătina din cap. "Citeai ziarul, ascultai radio-ul?" Aiurit, neamțul clătina iarăși din cap. "Bun, o să scriem: a făcut propagandă nazistă". Așa se desfășurau toate interogatoriile."

Nu rare erau cazurile celor denunțați pentru asemănare sau identitate de nume. Omonimul unui cunoscut SS-ist n-a fost eliberat nici după ce confuzia a fost lămurită. Altul a stat 3 ani închis pentru că fusese "ehsbanführer", adică ... conducător de tramvaie!

Existența acestor lagăre era, evident, tănuțată cu strășnicie, nici aviația sovietică n-avea voie să le survoleze. Corespondența internațională era strict interzisă și, pînă în 1948, cînd au fost eliberați primii deținuți, familiile nu au știut nimic despre soarta lor.

Internații n-aveau voie să citească, să scrie, să cînte, să deseneze, să iasă din barăci, să discute politică... Paza exterioară era asigurată de unități ale Ministerului de Interne. Ordinea interioară era încredințată unei "poliții" alcătuită din deținuți de drept comun sau foști nazişti.

N-a fost nevoie de execuții în masă sau torturi. Prizonierii au murit cu miile de foame, de frig, de epidemii. Cei mai grei ani au fost 1946 și 1947. Din noiembrie 1946, rațiile au fost reduse drastic (300 gr. pîine pe zi). Chiar și serviciile medicale oficiale au recunoscut ca "epidemia de tuberculoză și distrofia fac ca situația să devină catastrofală: 30% din deținuți sufereau de tuberculoză, 11,3% de distrofie, în total 46,3% din deținuți sunt bolnavi"

Lichidarea treptată a lagărelor începe la finele anului 1948. Ultimele - Buchenwald și Sachsenhausen - au fost închise în 1950. Cei 15.000 de deținuți au fost predați autorităților RDG, care nu le-au ușurat cu nimic soarta. Condițiile închisorilor est-germane erau atît de grele, încît la Bautzen, în 1950, a izbucnit o revoltă, înăbușită cu sălbăticie de gardieni. Cei scăpați din lagărele speciale trebuiau să tacă. Nici unul dintre ei n-a fost reabilitat. Un capitol pur și simplu șters din istoria Germaniei răsăritene.

Conform arhivelor rusești, în lagărele speciale din Germania au fost deținuți 155.000 de oameni: 42.000 au murit, 756 au fost condamnați la moarte de tribunalele militare. Din totalul deținuților, 33.000 erau cetățeni sovietici. Nu știm cîți dintre ei au supraviețuit.

Traducere și prelucrare după "Moskovskie novosti" (nr. 23, 6 iunie 1993, p. 9 B)
de Carmen-Mariana MITREA

În oceanul "libertății culturale" de aici, fiecare conducător de teatru își alege repertoriul după vederile sale culturale și economice. Se pare că Enescu, fiind considerat "din țara nimănui", a atras atenția unor regizori ce au încercat să-și exprime prin muzica lui șovăielile lor culturale, religioase, politice. Opera din Kassel a avut surpriza de a întîlni opoziția traducătorului în germană al libretului și n-a putut schimba decît în parte textul, prin mici și ridicole intervenții și totuși muzica a fascinat publicul.

Directorii tineri de la Wiener Operbühne - cu teatrul mic, "Jugendstil" - s-au grăbit să dea o replică de valoare operei Oedip de Enescu, montînd-o în Viena, la 22 iunie 1993. Directorul dr. Sven Hartberger, regizor, împreună cu dirijorul Andreas Mitsek, Michael și Nora Scheidl decoruri și costume, au montat opera enesciană într-un decor simbolic colorat ca o icoană pe sticlă, în stilul picturilor naive. Cîntată în limba franceză fără tăieturi în text, de un grup de soliști cu voci de valoare din Viena (Dimitrie Soloviev - Oedip, Helga Wagner-Jocasta și Sfinxul), de corul Filarmonicii din Budapesta (voci bine studiate și precise) și Orchestra din Szombately "SAVARIA"- ambele ansambluri cu sunet omogen flexibil - au fost recreate, cu mijloace modeste, strălucitoarea monumentalitate și fiorul filosofic a lui Enescu. S-au reunit, în același spectacol, muzica românească a lui Enescu în interpretarea venezilor, maghiarilor și francezilor. Apariția interpreților cu măști geometrice, închipuind cutremurător uniformitatea și anonimatul omenirii în fața destinului, e surpriza regizorală a maestrului Sven Hartberger. Ovațiile publicului seară de seară au dovedit că vocile frumoase și regia inovatoare sub bagheta lui Mitsek a creat, în sfîrșit, o icoană adevărată a operei lui Enescu.

Micul teatru Hans-Otto din Potsdam a descoperit o operă în miniatură cu care a ieșit din rîndurile teatrelor mici. În Occident se caută opere noi, dar compozitorii au uitat ca opera se scrie pentru voci și trebuie să impresioneze publicul cu un limbaj muzical nou dar și cu subiecte care pot emoționa.

Opera "ERENDIRA" de tînăra compozitoare Violeta Dinescu din Baden-Baden, construită pe o școală compozițională tipic românească, dar cu inspirații melodice originale (deși se pot simți vagi influențe din muzica lui Rimski-Korsakov, Musorgski, Enescu, Debussy, Ravel, Xenakis) aduce însă prin libretul după Garcia Marqués o idee nouă, foarte actuală: transmutarea tineretului, eliberat de tiranie, în monstrozitatea și mercantilismul mai tiranic decît cel al Tiranei ucisă cu otravă "verde". Directoarea generală a teatrului, A. Muchow, Diether Noll, dirijor, regizorul B. Weissig și soliștii cu voci excepționale Christina Ascher (Tirana),

SÎNTĂRĂ, CĂ IE MAI MULTE

De curînd, cu o majoritate inginerescă, academicienii români au hotărît introducerea scrierii cu "ă" din "a" în interiorul cuvîntului. S-a susținut că în acest fel se demonstrează latinitatea limbii române și se combat pretențiile de origine slavă a mult dulcii și frumoasei limbi ce-o vorbim. Specialiștii în lingvistică și ortografie au fost de altă părere, abținîndu-se în același timp să dea indicații prețioase sau măcar semiprețioase, asupra modului în care trebuie calculată o grindă simplu rezemată sau stabilite proporțiile într-un aliaj.

De lingvistică s-au ocupat mulți și priceput toți. Unul din marii limbiști ai secolului a fost și un anume Iosif Visarionovici Djugașvili, un bandit georgian cunoscut sub numele rusesc de Stalin. Unui mare specialist în toate, român din diasporă, înverșunat partizan al lui "ă" din "a" în interiorul cuvintelor, i-am pus cîteva întrebări: "ce lungime are granița dintre Georgia și Gruzia?" Mi-a răspuns sincer că, pe moment, nu o poate evalua. I-am răspuns că nu o va evalua niciodată. Gruzia fiind denumirea în rusă a Georgiei. "Cum scrie a hotărî?" Bineînțeles, cu "î" din "i" fiind la

pag. 6

Alenka- Genzel (Erendira) și Hans Georg Priese (Ulisse), corul mic dar omogen, cu voci solistice, și orchestra de cameră în care instrumentele au roluri solistice, au creat un nou gen de operă - pe linia începută de Enescu - și au impresionat muzicienii dar și publicul obișnuit, prin interpretarea unei muzici "exotice" pentru Occident, și interpretarea sugestivă a subiectului de inspirație actualizat shakespeariană. E de admirat tehnica vocală a "buciumatului" (în gen bănățean) al Christinei Ascher, doinitul pe sferturi de ton al Erendirei, și finețea inflecțiunii vocii baritonale, metalice a lui Priese. Frazele orchestrei se înalță ca niște coloane infinite ce continuă vocile. Violeta Dinescu creează, deci, un nou gen poetic sonor în operă.

V. DRĂGĂNESCU-ZIMȚEA (Kassel)

Societatea "Humanitas" a cerut CNA o licență pentru un post de radio CLASIC, eminent cultural, cu programe de muzică simfonică, reportaje de la vernisaje, premiere culturale. CNA, nu numai că a refuzat să acorde licența, dar atitudinea comisiei a demonstrat că hotărîrea era luată înainte de prezentarea proiectului: Al Piru și Tudor George citeau ziarul, Răzvan Theodorescu răsfoia o revistă. Thomas Kleininger, director managerial al Societății, a declarat că se va face o contestație la Comisia parlamentară pentru cultură și mass-media.

sffrșitul cuvîntului. Dar "hotărîre" ? Bineînțeles cu "ă" din "a", deoarece e pe la mijloc! Dar "bineînțeles" ? Desigur, "bineânțeles", că e tot la mijloc.

L-am rugat să scrie "ați hotărît" și, ca să-mi dovedească latinitatea limbii noastre, a scris imediat : "a-ți hotărât".

Le-aș propune un extemporal tovarășilor academicieni ingineri de la București. Stalin spunea că scriitorii sunt inginerii sufletelor. În zilele lui Iiescu din Oltenița, inginerii sunt scriitorii ortografiei naționaliste. I-aș pune sa scrie "a rîde". Ar scrie "a răde": în latinește "rideo, ridere, risi risum" că doar Miss România rîde, nu își rade barba ("radeo, radere, rasi, rasum"). Ar scrie "rămător": în latinește "rimator". În loc de "rîpă" (latinescul "ripa") ar scrie "răpă". Ar uita (de fapt nu prea au știut niciodată) de toate familiile de cuvinte: "risio" (rîset), "risorius" (rîzător), "risus" (rîset), "rivus" (rîu), "rivulus" (rîuleț). Nepoței academicienilor pe viață sug, desigur, la "sănul" mamei. În latinește "sinus", deoarece "sanus" este adjectiv și înseamnă "sănătos".

Dar medalia are și revers. Este limba slavă tot latină ? Atunci de ce să scriem "părător" și nu "pîrîtor", vărînd" și nu "vîrînd", cînd ambele cuvinte sunt de origine slavă ?

Se impune o concluzie: atît inginerii academicieni, dar și Badea Ion cît și Nea Ion de la strungărie trebuie să învețe perfect și latina și slava, pentru ca să știe cînd să scrie cu "ă" și cînd cu "î".

O altă problemă legată de ortografie este cea a așa zisei ortografii noi, cît și a celei denumite vechi, pentru care s-a optat recent. Denumirile mi se par improprii, deoarece ortografia noastră nouă este latină, iar cea veche slavă, moldovenii și muntenii folosind în trecut alfabetul chirilic, așa cum orice filatelist a observat pe celebrele timbre postale "cap de bou", emise la mijlocul veacului trecut.

O dispută s-a născut și în legătură cu scrierea "sînt-sîntem" și sunt-suntem". Știm că verbul "sum" are la persoana I-a singular și plural a indicativului prezent formele "sum-sumus" iar la cea de a treia plural "sunt", dar specialiștii consideră că actualele forme românești derivă din conjunctiv, ca forme derivate din tulpina prezentului și care, în latină, erau corespunzător: "sim-sit-sint". S-a mai adăugat și aceea că în mod curent, în vorbirea populară, se spune "eu sînt", "noi sîntem". Trebuie subliniat însă că anumite particularisme, regionalisme au dispărut sau sunt pe cale să dispară, la aceasta contribuind și radioul și televiziunea. Cu decenii în urma se spunea "eu mi-s bănățean", azi se mai aude rar această formulă. S-ar putea trage concluzia că în funcție de noul context, să rămîna stabilit să se scrie "sunt-suntem".

O altă discuție s-a purtat în jurul apostrofului și liniuței (cratima) ce despart unele cuvinte dar care se pronunță împreună.

Erau clasice exemplele din trecut: apostroful era utilizat cînd se elida vocala finală a unui cuvînt, atunci cînd următorul începe tot cu o vocală, cazul lui "într'un, într'o", iar cratima se utiliza cînd ultima vocală a celui dintîi cuvînt nu se elida, dar ambele se uneau în pronunțare, exemplu "văzînd-o".

O ortografie, spre a fi cît mai corect scrisă trebuie să fie cît mai simplă, deci fonetică, iar aceiași sunet să-i corespundă o singură literă, iar semnele ortografice să fie cît mai puține. Folosirea atît a apostrofului cît și a cratimei ducea la numeroase erori, comise chiar de oameni școliți. Unii scriau "văzîndu'l" considerînd că lipsește litera "î" din pronumele "îl", iar în cazurile ca "apropiindu-și-l" se ajungea la scrieri frizînd bazaconia.

Limba germană este considerată, pe bună dreptate, una foarte greu de învățat, mai ales la o anumită vîrstă. Aș remarca însă că singurii locuitori ai planetei care o învață perfect în mai puțin de doi ani, sunt copiii. Dar ortografia germană, foarte simplă, cu reguli mai puține decît foarte puține, permite tuturor știutorilor de carte (categoria în care nu intră copiii mici...) să scrie practic fără erori, în timp ce problema ortografiei franceze dă mai multe decît foarte multe probleme, chiar francezilor de un anumit nivel școlar. Limba germană, chiar pe teritoriul Germaniei, cunoaște foarte multe dialecte. Majoritatea elvețienilor vorbesc un dialect german dar cei mulți cunosc și germana cultă, austrieicii sunt tot de limbă germană iar în Alsacia se vorbește în mare măsură și un dialect: alsaciana. În Luxemburg se vorbește mult germana, iar în Lichtenstein se vorbește limba germană ca și în multe comunități germane din diverse țări. Ca scris, se folosește același mod, cu infime excepții. Ortografia simplă a putut fi astfel unitară, mai ales după încetarea folosirii scrierii germane, căreia în România îi spuneam odinioară gotică.

Un exemplu de ortografie simplă este cea italiană, de altfel cea mai apropiată din unele puncte de vedere de a noastră, sau mai exact spus a noastră de cea italiană, exemplu: modul de scriere "ghe-ghi, ce-ci". Italienii folosesc doar apostroful, unind complet unele cuvinte. Noi scriem schimbîndu-se", italienii scriu unit "cambiandosi", noi scriem "spunemi" iar italienii "dimmi".

În ce privește scrierea numelor proprii, nu este cazul să existe polemici, fiecare scriindu-l așa cum dorește: Xenopol și nu Csenopol, Alecsandri și nu Alexandri.

Mă opresc aici, nevrînd să intru în problema scrierii lui "ă" și care în urmă cu multe decenii constituia o adevărată colecție de enigme latino-ortografico-lingvistice, mai ales că de o eventuală analiză s-au ferit pîna și membri Academiei Republicii România. Totodată vreau să arăt că aceste rînduri au menirea să invite, eventual, la o discuție și nici decum să impună un punct de vedere.

Constantin MAREȘ

**Următorul număr
al revistei LUPTA
va apare
pe 7 septembrie 1993**

■ Radio București a transmis în 13 iulie un comunicat al Asociației Ziariștilor Români (AZR). După ce constată că guvernul n-a dat răspunsuri sau explicații, ci a căutat să-i acopere pe cei incriminați în scandalurile dosarului Florică, contractul PETRONIM - FORUM MARITIME ca și în alte cazuri de corupție dezvăluite de presa, AZR declară: "Presa propune o moțiune de cenzură specifică ei. Nu vom relata o perioadă de timp nimic despre activitatea Guvernului, ca și cum n-ar mai exista. Este votul nostru de neîncredere, în primul rând pentru lipsa de credibilitate a Executivului în această vară a crizelor, a incompetenței, a corupției și a releicredințe, moment în care Guvernul tocmai a primit puteri mai mari de a emite ordonanțe cu putere de lege."

S-au alăturat acestui protest: "România liberă", "Adevărul", "Evenimentul Zilei", "Tineretul liber", ARPress, AMPress.

■ Deficitul balanței de plăți a României a ajuns, în primele 5 luni ale anului, la o jumătate de miliard de dolari. Experții apreciază că la sfârșitul anului se va ajunge la un miliard de dolari, sumă care nu poate fi acoperită decât prin credite străine sau vânzarea unor importante sectoare din averea țării. (A.M.Press)

■ Ministerul finanțelor a făcut cunoscute, în 6 iulie, "demersurile întreprinse de o comisie specială pentru recuperarea unui număr de 42 de tablouri, aparținând nemijlocit României". Comunicatul Rompres este semnat de Ioan Mihai Pop, și precizează că este vorba "de demersuri pentru identificarea și aducerea în țară a unor opere de artă inestimabilă din

PELERINAJ LA LOURDES

Biserica Română Unită din Paris și Asociația Foștilor Deținuți Politici din România (filiala Franța) organizează un pelerinaj la Lourdes, care va dura două zile. Plecarea cu autocarul, sâmbătă 21 august, la orele 7, de lângă stația de metro Jasmin, revenirea, duminică, 22 august, orele 24. Costul biletului la autocar, 250 Fr., dormitul, cina și micul dejun la Lourdes, 100 Fr.

Înscrierile de urgență la părintele Paștiu, de la Biserica Română Unită, rue Ribéra 75016 Paris, metro Jasmin.

La pelerinaj va participa și senatorul Constantin-Ticu Dumitrescu, președintele AFDPR.

patrimoniul național, scoase ilegal peste graniță. Comisia acționează potrivit unui program aprobat de primul-ministru, împreună cu alte organisme specializate ale statului". Este vorba de tablouri din Galeria Regelui Carol I și "întrucât există dovezi pertinente că o parte din tablourile menționate au fost scoase din țară de către fostul Rege Mihai, prin încălcarea dispozițiilor testamentare și a normelor de drept, statul român a introdus acțiune judiciară de recuperare a acestora, în 24 iunie 1993, la Tribunalul de primă instanță al cantonului Geneva. ... România va acționa prin toate mijloacele (s.n.) pentru a reintra în posesia bunurilor... ce-i aparțin de drept și de fapt, părți inseparabile și inalienabile ale patrimoniului..."

Curioasă grijă pentru patrimoniul românesc, în condițiile în care pentru tezaurul de la Moscova nu se întreprinde nimic, iar monumentele de arhitectură care se află pe teritoriul țării și sunt accesibile grijii guvernului se părgănesc în lipsa unei legi a patrimoniului.

Dar ce este cu cele 42 de tablouri? În dispoziția testamentară a Regelui Carol, decedat în 1914, se prevedea "galeria mea de tablouri, așa cum e descrisă în catalogul ilustrat al bibliotecarului meu Bachelin, va rămâne pentru totdeauna în țară, ca proprietate a Coroanei Regale" (s.n.) Evident că, la vremea redactării testamentului, nu era previzibilă o separație a Coroanei României de țară...

Acțiunea de la București nu e

indedită. Din comisie fac parte persoane care, în vremea lui Ceaușescu, au pus la cale o operație similară, care a eșuat. Atunci de ce această reeditare, cu atât mai mult cu cât se știe că familia regală a părăsit România sub stricta supraveghere a oamenilor lui Dej și Petru Groza?

Biroul de presă al M.S. Regele Mihai a răspuns, în 7 iulie, printr-un comunicat în care se spune că "pretențiile Guvernului român sunt contestate în întregime. Orice afirmație calomnioasă referitoare la M.S. Regele Mihai va face obiectul cuvenitelor proceduri judiciare".

EXPOZIȚIE DE PICTURĂ PAVEL GUȚU GHENADIE JALBĂ

Republica Moldova
23-25 iulie 1993
Vernisaj, 23 iulie, orele 18
Atelierele A. Nazarian
9 rue Jean-Jaures
92230 Gennevilliers

Puteți trimite ieftin și sigur pachete la București prin Asociația franceză Entraide (Courbevoie).
Telefonând la (1) 47 68 75 44 (orele 10-19) puteți obține un dosar cu serviciile oferite.

NATURALIZARI

"Journal Officiel", din 11 și 18 iulie 1993 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Aguirre Patricia Cristina, născută la București, Timeci Lidia, născută la Cîmpulung; Vasile Frunza (N. Sali Katz), născută la Iași; Vasilescu Aurora (n. Rădulescu), născută la Traian.

DECESE

Antoaneta Gane, la Paris; regizorul Jean Negulescu, în SUA; Dumitru Mîndroiu; Onica Alexandrina; Gheorghe Diaconescu; Elena Vișan, arh. Dan Lupescu; Maria Blaha; Gabriela ecaterina Sima; ing. ALEXANDRU Voinov; Neti Christescu; Cecilia Ionescu; Didia Șerbănescu; presbitera Ileana Vasilescu; ing. Tocanu Ion; Andrei Zacoceanu; Popa Adrian Victor; ing. av. Alexandru Voinov; Jean Scașteanu; Profira Georgia; Maria Măcreanu; dr. Răduță Constantin; Ortansa Ionescu; conf. dr. doc. Marcela Popovici; Viorica Brezeanu; dr. ing. Eugen Zaharescu; Olga Mioara Jinga; Onorel Georgescu; Elena Bujoreanu; ing. Ungurelu Constantin; Ciora Nina; Călin Alexandrescu; Iacob Cornel Gigli; ing. Bulinski Gheorghe; Delcea Constantin; ing. Negruțu Virginia; Filip Lungoci; Irina Pîslaru; ing. Aurel Conduratu; Alexandrina Anreescu; ec. Gogu Matei; Petre Sachelarie; ing. Florinel Stoica; gen.mr. (r) ing. Gheorghe Huzuneanu; dr. ing. Nicolae Săndulescu; Călin Marinescu; Herzog Simonidi; prof. Olimpia Dumitrescu; dr. Răduța Constantin; Horia Slușanschi; Ecaterina Nafoanița; ec. Emilian Mihăilescu; Stănescu Netica; prof. Popa Mihail; Ion Păduraru; Ion Andreescu; actrița Antoaneta Glodeanu; dr. Constantin Misdolea; Petre Crăiniceanu; Geta Stancu; Gabriela Răianu; Aurica Bulbuc; farm. Nicolae P. Popovici; Sofia Negraru; Oniceag Dragoș; Mioc Gheorghe; Emil Constantinescu; Alexandru Sendel; Grafenco Mircea; Cornelia Floca; arh. Enrico Fanciotti dr. Cornelia Margareta Angheluță; ing. Virgil Becaru; prof. Maricica (Pușa) Iuga; Filip Lungoci; ec. Ilie Bogdan; ing. Băluța Costică prof. Eugenia Ionescu; prof. mat. Jereghie Nicanor.

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent
USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 633520F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

ROUMANIE : le contrat de " management ".

Lors de leur réunion du mois de juin à Copenhague, les 12 ministres des Affaires étrangères de la C.E.E. ont déclaré que les pays de l'Europe de l'Est pourraient adhérer à la Communauté si et quand ils le désirent. La formule était vague mais néanmoins heureuse car elle laisse l'espoir à des peuples souvent découragés par les difficultés actuelles de pouvoir accéder un jour à des conditions de vie normales.

Parallèlement à ces bonnes paroles dont l'importance est essentielle, se déroulent des actions diplomatiques et des pressions économiques, dont le but est de contraindre les gouvernements de certains de ces états à effectuer des réformes effectives. La Roumanie est l'un des états sur lequel s'exercent de telles pressions, cependant que les structures en place s'y opposent par tous les moyens.

□

Après avoir, lors des élections de Mai 1990 et Septembre 1992, faussé les résultats, le président Iliescu et la nomenclature néo-communiste se trouvent dans l'impasse. Pour en sortir, ils essaient, sur le plan politique d'élargir le gouvernement Vacariu, compromis par son inaction, la corruption et des scandales financiers successifs dont la vente à une société grecque sans surface financière et pour une somme dérisoire, de la flotte commerciale roumaine, soit près de 100 navires, jaugeant 4,5 millions de tonnes.

Dans l'optique de Mr Iliescu, la formation d'un gouvernement de coalition ou même d'opposition mais qui ne détiendrait que les apparences du pouvoir, permettrait de consolider les positions acquises par les gens du président, tout en les mettant à l'abri de la critique et des ressentiments populaires. C'est dans ce même esprit que les partis du président, le FDSN et ses satellites, les partis extrémistes qu'ils s'intitulent de droite (PUNR et PRM) ou de gauche (PSM), mais qui suivent la même politique avec des moyens plus violents et bruyants que le FDSN, s'emploient à faire passer en urgence la loi sur " le contrat de management ".

Le contrat de "management" est en fait un contrat de gestion applicable aux entreprises d'Etat privatisées. Il répond officiellement aux instances des organismes internationaux et à l'attente d'une partie croissante de l'opinion publique roumaine qui refuse de continuer à subventionner pas ses impôts ou par des prélèvements, les entreprises d'Etat qui travaillent à perte. En fait, le contrat permet aux gens ayant des relations de prendre en gestion les entreprises sans fournir de garanties.

Le projet, approuvé par le Sénat et envoyé à la Chambre des Députés s'appliquait aux entreprises dont l'Etat détenait plus de 50% du capital. Les candidatures des gestionnaires, personnes physiques ou morales, devaient être présentées dans les 30 jours du concours lancé par l'entreprise. La sélection incombait au Fond de la Propriété d'Etat

et au Fond de la Propriété Privée, deux organismes, qui ont été créés par l'Etat pour gérer les actions de l'Etat.

Conclu pour un maximum de quatre ans, mais renouvelables, le contrat de management comporte des objectifs tels le chiffre d'affaire, le bénéfice ou d'autres indices financiers : la balance export-import, le volume des investissements et la productivité du travail. Ces objectifs ne sont rien d'autres que ceux figurant jadis dans la planification centralisée appliquée par tous les régimes communistes, planification que le régime de feu Ceausescu avait appliqué en Roumanie, avec des méthodes particulièrement rigides et brutales.

Pour qu'il n'y ait guère d'équivoque sur le contrôle de l'Etat, le gestionnaire (manager) doit présenter trimestriellement aux actionnaires, les deux fonds déjà évoqués, ou suivant le cas, au ministère compétent ou à l'autorité exécutive de l'administration locale, la situation économique-financière, l'état des investissements ou tous autres documents exigés, dûment visés par les contrôleurs aux comptes (censeurs).

Le gestionnaire applique la politique établie, il a la responsabilité de l'embauche, des salaires et des licenciements mais ne peut conclure des actes juridiques que dans la limite des pouvoirs qui lui sont accordés, par le contrat et par les actionnaires, c'est à dire par l'Etat, qui là encore, garde le contrôle total de l'entreprise. Le gestionnaire est d'ailleurs rémunéré suivant les méthodes de la bureaucratie économique, soit un salaire fixe et une participation aux bénéfices calculée toutefois en fonction de la réalisation des objectifs énumérés précédemment.

□

Nous sommes bien loin du système infiniment plus souple des sociétés d'exploitation, qui a fait ses preuves dans l'économie libre des pays occidentaux en permettant le redressement d'un grand nombre d'entreprises en difficulté ou en faillite, ainsi que la sauvegarde d'une partie de leurs emplois.

En Roumanie, où la situation est infiniment plus grave, le contrat de management ne répond à aucun des besoins réels de l'économie mais uniquement aux préoccupations de placer la clientèle du pouvoir dans des postes clés et de les maintenir sous contrôle politique, tout en essayant de donner l'impression aux électeurs et à l'étranger que le régime procède à la privatisation des entreprises d'Etat.

Les gens du pouvoir y trouveront leur compte. Les gestionnaires s'arrangeront pour user au maximum les équipements dont ils ne sont de toutes manières pas les propriétaires et pour vendre leurs marchandises ou leurs services à des intermédiaires avec lesquels ils sont en cheville et qui réaliseront les bénéfices, comme cela se pratique déjà depuis plus de trois ans. Une partie des gains réalisés de la sorte sera partagée avec ceux qui les contrôlent dans les ministères ou dans

les directions des deux fonds d'Etat.

Lorsque l'entreprise ne pourra toutefois pas réaliser de bénéfices, l'Etat qui reste le principal actionnaire comme auparavant, sera bien obligé de continuer à la subventionner puisque le fait d'avoir choisi un gestionnaire par concours ne change en rien le lien juridique entre l'Etat, l'entreprise, son personnel et ses clients ou fournisseurs.

Pour qu'il en soit autrement, pour que l'Etat puisse dégager sa responsabilité, il faudrait que l'exploitation de l'entreprise soit cédée à un tiers, personne physique ou morale, pour une somme fixe ou contre un loyer, symboliques ou réels, comme cela se pratique en Occident.

En Roumanie comme dans les autres pays de l'Europe du Centre ainsi que de l'ex-URSS, les gens ayant accumulés des capitaux sont peu nombreux et plus habiles aux transactions commerciales qu'à la gestion des entreprises industrielles ou même de services.

Si les bons gestionnaires sont rares et n'ont pas nécessairement l'argent pour racheter les entreprises d'Etat, est-ce une raison de leur imposer en plus les contraintes bureaucratiques imaginées par la loi sur le management ?

□

Pour privatiser effectivement celles des entreprises qui coûtent de toute manière de l'argent à l'Etat, ce dernier n'a que peu de moyens, mais ces moyens existent néanmoins. L'Etat peut trouver un acquéreur même à bas prix ; il peut confier l'exploitation de l'entreprise à des personnes physiques ou morales qui présentent des garanties, au besoin en leur accordant des crédits de démarrage; à condition toutefois que les montants soient inférieurs aux coûts des subventions, enfin l'Etat peut simplement fermer les entreprises en mettant en vente l'équipement, les locaux et tous les éléments d'actifs encore valables.

Cette dernière solution commence par être admise par l'opinion publique mais reste difficile à admettre par la nomenclature formée à l'école de la planification centralisée. C'est pourtant ce qui se passe depuis des décennies dans l'économie libre des pays occidentaux où des dizaines de milliers d'usines et d'entreprises ont été fermées et des dizaines de millions de personnes ont dû changer de métier pour pouvoir s'adapter aux besoins de l'économie moderne. Il n'est pas pensable que les ex-pays communistes dont le système économique s'est effondré, puissent échapper aux dures exigences de l'adaptation. Encore faudrait-il commencer par le faire comprendre à leurs dirigeants et par concevoir la législation nécessaire à cette adaptation.

La loi sur le management ne résout aucun de ces problèmes et ne fait que perpétuer l'ancien système en amplifiant entre autre les procédés de corruption déjà très répandus.

OUVRIR LA PORTE A L'EST DE GRE OU DE FORCE

par Michel Korné

Lors de leur réunion à Tokyo, les dirigeants des sept grands pays industriels ont convenu le 8 juillet d'accorder 3 milliards de dollars USA à la Russie. C'est un milliard de moins que les quatre milliards demandés. Dans un article (IHT le 9/07/93), du ministre russe de la privatisation, Anatoli Chubais, demande une aide minima " après privatisation " pour permettre au processus déjà commencé de fonctionner.

Pour éviter le renforcement de la bureaucratie, fortement centralisée, le ministre suggère la création de fonds régionaux raisonnablement petits pour financer les entreprises privatisées, déclarant : *" Même si l'ensemble de l'industrie russe ne peut être restructurée grâce à l'aide, l'impact exemplaire serait considérable. Ce serait la preuve que les entreprises russes peuvent se restructurer, et que les régions qui poursuivent la réforme deviennent plus riches. Ceci encouragera les réformes à venir, et exercera une pression sur les entreprises et les régions réticentes"..... " La restructuration de l'industrie russe réalisée grâce à cette assistance assurera le succès du programme de stabilisation. Si les entreprises sont privatisées et restructurées, elles réduiront leurs demandes au budget public et aideront au succès de la réforme macro-économique. Si elles ne le sont pas, elles continueront à demander des subsides à l'infini. "*

Mr. Chubais arrive à la conclusion que si la privatisation échoue : *" Certaines entreprises demanderont à être nationalisées. La crédibilité de la privatisation et de la réforme pourrait disparaître totalement. "*

La stabilisation monétaire est destinée à échouer aussi longtemps que la demande fondamentale des entreprises d'Etat en crédits et en subsides, reste intacte. Est-ce que la communauté internationale peut se permettre de subventionner chaque année des dizaines de milliards de dollars ?

En fin de compte et plus dangereux encore, le pouvoir politique de la bureaucratie centralisée augmentera, et son contrôle sur les entreprises sera renforcé. Les subsides réaffirmeront leur rôle de direction de l'économie comme des instruments de ce contrôle. Les réformes et les réformateurs vont perdre. "

Fournir de l'aide à la restructuration peut être coûteux. Ne pas en fournir sera bien plus coûteux pour la Russie et le monde".

Le ministre a raison, sauf pour les 4 milliards de dollars USA, qui sont insuffisants.

L'Allemagne a déjà dépensé sur 4 ans, 125 milliards de USD pour restructurer les ex-provinces communistes de l'Est avec une population de seulement 1/10 ème de la population russe et une surface de moins de 1% de l'actuelle Fédération russe. Personne ne devrait croire que des changements substantiels peuvent être obtenus en Europe du Centre et de l'Est avec des sommes aussi minimes. Des centaines de milliards de USD seront nécessaires sous forme de prêts, de crédits et

d'investissements occidentaux par an, pour créer un système d'entreprises privées qui transforment les pays de l'Europe du Centre et de l'Est en partenaires réels dans un système mondial de libre échange.

Les gouvernements occidentaux ne peuvent pas fournir de telles sommes, mais il n'y aurait pas d'impossibilité à trouver cet argent parmi les investisseurs privés occidentaux et japonais à condition qu'il leur soit possible de pénétrer dans les ex-Etats communistes avec le minimum de garanties légales, financières et politiques.

L'argent ne suffit pas.

A ce sujet, le directeur du financement pour l'Europe du Centre et de l'Est de la City Bank, Steven Halliwell écrivait dans le New York Times en soulignant la nécessité de fournir du capital privé étranger, mais aussi d'injecter de la gestion américaine dans le secteur privé nouvellement né. Il se référerait aux petites et moyennes entreprises du secteur privé se développant en Ukraine et dans d'autres républiques ex-soviétiques.

Il est encore plus nécessaire que les grands projets et travaux publics, soient réalisés avec du capital privé et une gestion étrangère. Sans la privatisation des secteurs étatiques clés, tels les banques mais aussi l'énergie, les transports et l'industrie lourde, les petites entreprises privatisées resteront toujours les otages de la bureaucratie étatique centralisée qui est, par tous les moyens, opposée à la privatisation des entreprises de l'Etat ainsi qu'à l'amélioration des conditions de vie générale.

Sans gestion étrangère, la modernisation des routes, des moyens de transport et de la distribution de l'énergie, pourraient demander des décennies. Pendant ce temps comment des petites et moyennes entreprises établies dans des régions lointaines pourraient-elles se privatiser alors qu'il n'y a pas de routes et qu'elles restent dépendantes des entreprises de l'Etat pour l'allocation du fuel, de l'électricité, des matières premières et des moyens de transport monopolisés par l'Etat, tel le rail, le transport fluvial et aérien ?

Précédemment, l'aide occidentale s'est avérée inefficace parce qu'elle était accordée aux gouvernements qui l'utilisaient à leurs fins propres. Conséquence, l'Occident offre son aide surtout pour des projets humanitaires spécifiques, tels l'alimentation ou les médicaments. Dans bien des cas les bureaucraties locales s'avèrent réticentes à prendre ces aides, car elles réalisent que l'amélioration des conditions de vie affaiblira leur propre pouvoir. De ce fait, il y a déjà des centaines de millions de dollars USA en aide occidentale qui ne sont pas utilisés par certains pays bénéficiaires.

Depuis 1989, lorsque le système communiste s'est effondré, la nomenklature a réussi à trouver de nouvelles voies pour maintenir et renforcer son emprise. L'inflation, et la pénurie qui a ruiné la plupart de la population, ont bénéficié à certains, qui ont été en mesure de se

procurer les rares produits de consommation fabriqués localement ou importés.

Les pénuries ont toujours fourni la base économique du système communiste car elles ont justifié la planification et centralisation de la production et de la distribution. Lorsque le système politique s'est effondré, il devenait plus difficile de maintenir les pénuries à moins de provoquer l'effondrement de la production interne et l'épuisement des réserves en devises étrangères. C'est ce qui est arrivé dans tous les ex-pays communistes. Certains d'entre eux, la Hongrie, la Tchécoslovaquie et la Pologne remontent difficilement la pente, cependant que la nomenklature fortement implantée en Russie, dans la plupart des ex-républiques soviétiques, en Roumanie et en Bulgarie, maintient la pénurie. La crise économique mondiale actuelle renforce leur isolement et ajoute des obstacles au libre échange international. De ce fait, la reprise du monde libre est également freinée.

La libéralisation politique ne constitue plus non plus une garantie que les ex-pays communistes européens sortiront de l'isolement économique. De même que dans les pays du Tiers Monde, les bas revenus internes créent des barrières de l'argent qui peuvent durer bien plus longtemps que les dictatures politiques.

Pour rompre l'isolement et promouvoir le libre échange dans les ex-pays communistes, l'Occident ne peut se baser sur les seules négociations du GATT. Il doit initier une politique qui ouvre les portes fermées, au besoin par la force, même si cela veut dire entrer en conflit ouvert avec les dirigeants actuels de ces pays.

Compte-tenu du fait que le sous-développement et la pauvreté mettent en péril la paix entre les nations du même continent, libre échange veut également dire libres investissements pour remédier à la pauvreté et accroître le niveau de vie. De ce fait les crédits occidentaux ne devraient pas être limités aux demandes faites par les entreprises privées. De grands projets tels la construction de 30 000 km d'autoroutes ne pourrait être réalisée dans un délai raisonnable que si des entreprises occidentales avec des capitaux occidentaux et des gestionnaires occidentaux s'en chargent, comme il y a cent ans le faisaient ceux qui ont ouvert le canal de Suez ainsi que celui de Panama.

Dans un conflit entre l'Occident qui offrirait du travail et des emplois et les bureaucraties locales qui s'opposeraient à l'intervention occidentale, en invoquant un raisonnement nationaliste, l'opinion publique serait du côté occidental. Cela n'a pas été le cas précédemment car l'Occident s'est avéré hésitant et n'a jamais exprimé une volonté politique et économique de développer l'Europe du Centre et de l'Est pour lui permettre d'atteindre le niveau de vie de l'Occident.

Même des gens inexpérimentés se rendent compte que ce n'est pas avec quelques milliards de dollars que l'on peut résoudre la crise actuelle et refermer l'abîme qui sépare les deux parties de l'Europe.